

Dublin. — Dail-ban megválasztották Robert Briscoe-t képviselőnek, dacára annak, hogy egyes antiszemita támadásokat készítettek elő ellene.

Páris. — Az Almes Maritimes kerületben szenátusi pótválasztás volt, amelyen a köztársasági koncentráció jelöltjeként Louis Dreyfuss, zsidó bankár és nagyiparos választották szennetorára.

Triest. — A zsidó hitközségben, amelynek élén hónapokig kormánybiztos állott, most megtartották a választást. Először Achille Lewi Bianchini ezredesét választották, aki fivéré az 1918-ban Palesztinában az arabok által meggyilkolt Commandore Levv Bianchininek, aki az olasz zsidóságot képviselte a cionista kongresszuson annak idején.

Várna. (Bulgária) — A napokban lefolytak 140 tiszti annak az antiszemita szervezetenek, amely Bulgária előrehaladásáért című szervezetenben tömörültek. Ezek között keresik azokat, akik nemrég a várni zsinagoga ablakait beverték.

Przemysl. — A napokban számos zsidó társulatot meglátogattak és bántalmaztak. Ezek közülik, akik súlyosabban sebesültek, kórházba szállították. Pódlhajecben Jakob Friedmann házába meggyújtották.

Lodz. — A felsőbb bíróság második fokozatú ítéletével a fennálló Szaniaszky, Szaniaszky és de meglátogatták 12 évi fegyházra szóló ítéletét, aki annak idején meggyilkolta Berkovitz és Zendel nevű otáni lakosokat.

Wien. — A „Reichspost” közli ismeretlen forrásból, hogy Tobolszkban, (Szibéria) a helység rabbiját Feinoldot és elkészít, kémkedés és árulás címén agyonlőtték.

Jeruzsálem. — Július 19-án Tisbe-av napján, hatalmas zsidó demonstrációk zajlottak te egész Palesztinában, különösen a felosztási tervvel kapcsolatban. Jeruzsálemben. Ab 9-ének előestéjén zart sorokban több, mint 20.000 zsidó vonult fel, hogy ezzel is tüntessenek az angol terv ellen. Ezer meg ezer zsidó odaszorította arcát a hidig kövekhez és kőnnyezve tette az esküt: Szaradon el jobbnak, ha elfeledtek Cion! A nagy tüntetés a legnagyobb rendben folyt le. erős rendőrpattalok igyekeztek a rendre. A többi városokban zsinagógák meglétek a templomok és a kinez-csók hangszórákkal továbbították az utcákon álló közönség részére.

Bucuresti. — Július 15-én megkötötték a román-palesztinai kereskedelmi szerződést, melynek értelmében az 1937-38 évből Palesztinából 200.000 font értékű árut fognak importálni és ugyanebben az időben 1.200.000 font értékű árut fognak exportálni Palesztinába.

Varsó. — Lefolytatták a választásokat a cionista világkongresszusra. 499 városban szavaztak és összesen 122.888 szavazatot adtak le. Az általános cionisták 28.669 szavazatot kaptak, a Mizrahi 24.121-et, a dolgozó munkások pártjára 64.427 szavazatot. Ennek alapján a klall A) kapott 15, a klall B) 2, a Mizrahi 12 mandátumot és a munkásság pártja 35 mandátumot.

London. — A „Times” jelentése szerint, a német telepéseknél akiknek kolóniái a tervezett zsidó állam területére kerülnek majd, akciót indítottak a terv ellen és ebben az ügyben, az áru kolóniái vezetői július 21-én gyűlést is tartottak, a jeruzsálemi német főkonzulnál. Attól tartanak, hogy a zsidó államban represszáliakká válnak és a német zsidók elnyomása miatt.

Házasság. Grosz Mariska néh. Grosz Adolf oradeai orth. köser vendéglős leánya és Hersch József, a hidai hitközség elnöke, malomtulajdonos. Híján július hó 25-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett).

ARADON. ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. köser vendéglőjét, Piata Avram Jancu 11.

Meghalt a marghitai főrabbi. (Oradea). Kedden délelőtt elhunyt az oradeai Zsidó Kórházban a marghitai zsidóság főrabbija: Taub Jechiel. Mindössze ötven éves volt a tudós és jámboréletű rabbi, aki Roslaubor idején és itt meglepedtek, dacára annak, hogy mint Roslau, galiciai városka megválasztott főrabbi volt. Ugy is hívták „roslauer rof”. Súlyos tüdő-veze és gégebeteg volt, néhány héttel ezelőtt Budapesten is volt professzoroknál, akik megállapították, hogy menthetetlen és hazaküldték. Halála mély részvétet kellett a bihormegyei zsidóság körében. Hitközsége küldöttséggel jött Oradeára és hazaszállították holttestét s óriási részvét mellett helyezték örök nyugalomra. Temetésére meghívták a tasnadi és sacueni és még számos más hitközség főrabbiját.

Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Keg. Ferdinand 49.

Cionista tiltakozások a királyi jelentés ellen. — London. A nagybritanniai cionista föderáció rezolúciót fogadott el, amelyben a királyi bizottsági jelentést a legerélyesebben visszautasítja és visszautasítja azt a feltételezést, mintha a mandátum nem volna keresztülvihető. A kormánynak átnyújtottak egy emlékiratot, amelyben megindokolják a terv visszautasítását.

Bucuresti. A romániai cionista szervezet, a Colonial Office-nak Londonba és a bucaresti-i angol követségnek táviratot küldött, amelyben a királyi bizottság ajánlatát visszautasítja és helyteleníti és tiltakozik annak határozatai ellen. — Az új cionista szervezet megszervezte kiplakátírozta tiltakozását. Általában a romániai cionista körökben is nagy csaldódot okozott a bizottsági jelentés, viszont a szélső jobboldali sajtó, ezt az alkalmat is megragadja, hogy kihasználja a zsidók elleni támadásra.

PÁLYAZAT. Pályázatot hirdetünk a Zsidó Nemzeti Szövetség cluj-i és Cluj-körzeti irodájának vezető titkári állására. Román-német-magyar nyelvtudás, megfelelő szervezői képesség és szónoki készség megkívánatik. Az állás fontosságához mérten biztos existenciát nyújtó megfelelő dotációt biztosítunk. Jelentkezhetnek 25 évet betöltött román állampolgárok. A pályázatot augusztus 15-éig a Zs. N. Sz. cluj-i irodájánál, str. Memorandului 13 kell benyújtani.

A Zs. N. Sz. cluj-i körzetének vezetősége.

Perzsaszőnyeg, gyapjúfonalakal bizalommal Schulhof Emilné-től vegyen ORIENT Szőnyök a Oradea Str. Ep. Cloș, nr. 14 Szakszerű szőnyegjavítás! TIPOGRAFIA SCENNE ADEA.

NAGY FRIGYES ÉS MENDELSSOHN. Nagy Frigyes porosz király költői művel adott ki, melyet Mendelssohn a sajátban szigorúan megélt. A tulozói ügyesség eljárat indított az író ellen, mire ez így védekezett: „Aki verset ír — kuglizik. Már pedig, aki verset ír — akár paraszti, akár király — túrné kell, hogy a kugliztu mondja be, jól gurított-e”.

SAPHIR ÉS A BAJOR KIRÁLY. II. Lajos bajor király meghívására ment Saphir, a kiadó satirikus Münchenbe szerkesztőnek. Egy ízben találkozott a humoristával egy sála alkalmával. Megszólította Saphirt, örömet fejezte ki, hogy súlyos betegségéből felépült és megkérdezte: „De miért nem vette igénybe betegségére folyamán udvari orvoson segítségét?” Saphir udvariasan válaszolt: „Bocsánat, Felső, de nem volt bizalmam olyan orvoshoz, aki megszokta, hogy hallhatatlankat kezeljen”.

MILHEZ VAN TOBB SZAKÉRTŐ? Maimon Salamon, a 18. századbeli zsidó bölcsész volt egy kutya egy falőrén. Egy kutyakövedelő ur azonban csakhamar átolelte fölé három falőrét. Valaki ugrolta a bölcsészt, hogy nagyobb sikere van a kutyakereskedés, mint a könyvtársalár. „Hinek az az oka — jegyezte meg Maimon — mert több ember ért a kutyához, mint a könyvekhez”.

MENDELSSOHN ANEKDOTA. Mendelssohn Mózes, a bölcsész egy igen ügyes zsidó kereskedő könyvelője volt Berlinben. „Milyen igazságtalan a sors — szól egy napon a főnöke. — Ilyen nagyszerű ember, mint maga, kénytelen magamfajta ostoba ember alkalmazottja lenni!” Sőt ez nagyon is helyénvaló — felelte Mendelssohn. — Mert ha en neknek a főnök, nem használhatnám magát”.

A bölcsész Mendelssohn unokája volt Mendelssohn, a zeneszerző. A bölcsész fia, a zeneszerző apja szürke ember volt. Panaszkodott is váltig: „Ki vagyok én? Tulajdonképpen? Fiatalkoromban azt mondják rám: Mendelssohn Mózes fia. Mire megöregedtem, Mendelssohn Felix apjának neveznek!”

MEYERBER ÉS A HAZMESTER. Meyerber, a nagy zsidó zeneszerző egy napon meglátott egy párisi házmeztérnél és kiadó lakás iránt érdeklődött. A házmeztér azt mondta, hogy csak egy példászoba kiadó és nagyon csodálkozott, hogy a hintón jár, a beszünetrend szalagját viselő ur azt nyomban kibérelte. A titokzatos ur hamarosan visszatért, nyomban teherhordó, aki súlyos ébenfaladást cipelt. Az új bérlo így szól a házmeztérnek: „Senkinek sem vagyok titkon. Csak egy bizonyos úrat engedjen fel hozzám, aki azt mondja, hogy az ördög ügyében jár”. A házmeztér nagyon megrémült és remélete fokozódott, mikor egy sötétarcu ember jelent meg, ki csakugyan az ördög ügyében jelentkezett és akit felküldött az új lakóhoz. Utána lapozdott és hallgatni kezdett. „Szaradon beszéljen — hallgatott az új bérlo hangja. — Vagy azt hisz, olyan könnyű megkötözni az ördögöt?” „Azt hiszem, menit fog felelni a jövőben. Ismét a bérlo beszélt: „Marsányan, lendületesen idezze a sántát, szavára az ördögök kara fog felelni”. „Islen irgalmazsi! — kiáltott fel a házmeztér. — Ezek ördögök ideznek”. Szaladt segítségért a rendőrséghez. Csakugyan meglent egy rendőrségi és igazoltatta a szobában leotek. Kiderült a főnöök. Zaklatolt szaladt lakásáról ide ponult a főnöök Meyerber, hogy betanítsa az „Ördög Róber” című operája főszereplőjét. A lakásban kötök voltak. — A zeneszerző nagyot nevetett az eseten s az ostoba házmeztérnek és a beugratott rendőrsitznek páhollyegyet küldött az opera bemutatás előadására.

ÖRÖKÉV-ALOSÁG. Zsidó kereskedő dícséri árúját: „Aszonyyság, ez egy anyag, mely clart az örökkövösösgéig. És zsidó tan meg mindig csinálhatat belőle egy alszoknyut”.

KI NAGYOBB. MOZES OSAPANK, VAGY LORD PEEL? Egy emigráns lengyelországi zsidó, aki épen Palesztinába készül, megszólítja Lord Peel-t a londoni utcán és így szól: — Ön nemcs lord, nagyobb tetteit vitt pégehez, mint Mózes. Mert Mózes csak a Vöröstengerrel szelte kelt, viszont Ön a palesztinai szárazföldet hasítja és nem is kette, hanem három részre.

MIERT ESİK AZ ESŐ? Erdőkes természetű tünemény. Mióta a királyi bizottsági jelentés meglent a kis zsidó országáról, azóta folyton esik ott az eső. Hogy miért? Egyszerű. Mert nőni kell meg a kis országunk

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor ZSIDÓ HETILAP Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Megnyitlt Zürichben a XX-ik cionista világkongresszus

Már kissé elkopotott és ennek folytán frázisnak is tetszik néhanapján, amikor „sorsdöntő orákról” írunk. A zsidó nép sok ezeréves történelmében az a bizonyos „sorsdöntő óra” egy emberöltőre is kiterjedhet. Az kétségtelen, hogy a zsidó nép jövője szempontjából valóban sorsdöntő időszakban élünk. Ezt pedig atból következtethetjük, hogy világszerte a legnagyobb és legjelentősebb problémák közé sorolták a zsidókérdést. Odatartozik a nagy zsidó centrumban, Lengyelországban, odatartozik Németország aránylag kisszámú zsidóságának szempontjából is, de a többi kelet-európai államokban is központi probléma lett a zsidókérdés.

Sorsdöntő időszakban élünk, az minden vitán felül áll és nem lehetetlen, hogy éppen eme „órának” legkritikusabb „pillanata” az volt, amikor megkondult a gong, hogy jelezze a zürichi XX. világkongresszus megnyitását. Mert akármennyire is tárgyalja az angol alsóház a királyi bizottság sokat viteltelt jelentését, bármí is lesz majd a genfi mandátumbizottság döntése, végeredményben

Palesztina felépítésének kérdésében mégis csak legfőképpen a zsidó nép összességének van döntő szava.

Feltéve, hogy a felosztás mai állapotában még is valósul az angol törvényhozók házában, a pecsétet megadná hozzá a népek szövetsége, de ha mi — 16 millió zsidó — szabotálnánk ezt a megállapodást, akkor csodát mond majd az angolok minden mesterkedése és a világ népeinek bármilyen jó vagy rosszakarata.

Rendkívül súlyos feladat hárul a kedden összeült cionista világkongresszusra. Könnyű volna a helyzet, ha szilárd talajon állnánk és bátran, elkéseredetten odaállnánk a világ közvéleménye elé és azt mondanánk: — tiltakozunk a felosztás ellen és szabotálni fogjuk azt. Könnyű és felelőtlen volna részünkrol, ha odaállnánk — a zürichi világkongresszus szótövéven keresztül — a világ elé és „sót párolnánk”, mint a hinduk, szimbolikusan gépeket rombolnánk és eddigi jelszavunkat sutbadobva, a passzív rezisztencia álláspontját hirdetnénk.

A zsidó nép parlamentjének 432 delegátusa kedden este öszeült Zürichben, hogy eldöntse a legnehezebb kérdést, amit 40 év alatt egy cionista kongresszusnak feladtak. — Akartok-e zsidók egy kis államocskát, teljes szuverenitással, vagy nem akartok? Itt van régi évezredek álmotok, de nem úgy, ahogy ti ábrázoltok, mert annak tizedrészt kaphatjátok csak. Kis lehetőségekkel, kevés reménnyel arra, hogy sokszázezer emigrálni kényszerült testvéreket oda elhelyezhessétek. Akarjátok? Ha

igen, akkor a nagy herzli álomból, egy kis állam lehet csupán. A brit országán nekiszegzi a nagyhorderejű kérdés törét az üldözésektől líhegő, csupasz zsidó mellék: akarod, vagy nem? Mert ha nem — akkor nem kérdezlek és úgy teszek, ahogy jónak látom.

Szivszorongató súlyos nagy napok ezek a zürichi kongresszusnak, amelyre feszült figyelemmel tekint a világ sorsüldözött, reményét vesztelt zsidósága.

Menj Palesztinába! — ordítja a lengyel hulián, a zsidólakta uccák során. — Menj Palesztinába! — kiáltja a horogkeresztes brávo Berlin főterén. Sokan vagyok, — írja Pamfil Seicaru ankéje során a sck politikus. — Kí velük! — rikácsolja a feszítettnek nyilaskésztes hada. Minő oca küld bennünk, ősi földünkre, ahol áll az

A kongresszus megnyitása. A hatalmas beszéd részletes szövegét még nem közölhetjük, technikai okok miatt, de legközelebb visszatérünk rá. Az impozáns megnyitó ülése után, amelyen több, mint 300 újságíró is részt vett a világ minden részéből, az érdemleges tárgyalásokat szardán kezdte meg a világkongresszus.

Hogyan alakulnak a pártok? Hivatalos jelentés zerint a kongresszus megnyitását 432 delegátust igazoltak le, ezek közül 201 delegátus a munkásparthoz tartozik, 110 a klall A) csoporthoz, 70 mizrachista delegátus, 33 a klall B) csoporthoz és 8 zsidó állampárthoz. Tíz megválasztott delegátus nem csatlakozott egyik parthoz sem.

A Hechaluc világkonferenciája. A Hechaluc világkonferenciáján több, mint hatvan különböző országból egybegyűlt delegátus jelenlétében a Jewish Agency jeruzsálemi bevándorlási osztályának vezetője: Eljahu Dolkin átfogó referátumot tartott, rámutatva arra, hogy az utóbbi két évben a hachsarán dolgozó chalucok száma mintegy felére csökkent le. Számuk most körülbelül hatvanzezerre tehető. Ez a visszaesés a palesztinai bevándorlás csökkenésével áll összefüggésben. A hachsára tevékenysége azonban stabilizálódott, az életfeltételek megjavultak, a kiépítés alaposabb, mert a hachsará most 3-5 évig tart, úgy, hogy a chalucok most küzdeni és a legnagyobb feladatnak azt jelöli meg, hogy a jelenlegi kongresszus eldöntse a legégetőbb napi kérdést, mely korszakos és nemzedékre kiható lehet a zsidó jövő szempontjából.

angol policeman és a burnuszos arab, s kiáltja: minek jöttetek? Ki hívott?

Geni is akar valamit, London is. Zürichnek kell megadni a gondos és „sorsdöntő” választ. Eliakarás, üldözöttség, jobb jövő, a jelen keserűsége, a jövő rosszat — jót mutató délibábja, ott vibrál minden egyes delegátus szeme előtt. Mit akarnak? Megmondja majd az amerikai rabbi, a varsói iparos, a palesztinai munkás, a német emigráns, a romániai intellektuel. Bizonyos, hogy szörnyű vajadások, viták, lelkesedés és harc után kialakul majd az egységes vélemény, ami azt fogja jelenteni, hogy eldőlt a zsidóság életutja hosszú időre. Mert a mi sorsunk felett mi fogunk dönteni. Mi zsidó milliók, akiknek megbízásából a zsidó világ legjobbjai éjt-napot eggyétev, megkezdtek tanácskozásukat kedden este a zürichi Tonhallyban.

Levette napirendjéről Palesztina felosztását a genfi mandátumbizottság

Előbb meg akarják állapítani, hogy csakugyan csődöt mondott-e, a mandátumrendszer

Genf. (Saját tud.) A londoni alsóházi vita után közvetlenül megkezdődött Genfben a Népszövetség állandó mandátumbizottságának munkája. Az ülésen az angol kormány Ormsby Gore gyarmatügyi miniszterrel képviseltette magát. A miniszter, kormányának szigorúan körülhatárolt Palesztina-politikáját hangoztatta, amely lényegében a Peel-jelentéshez ragaszkodik és a mandátum további fenntartásának tarthatatlanságát akarja bizonyítani. A mandátumbizottság azonban nem hagyja magát befolyásolni és a pénzeket kezdődött ülés után, 3 napon át tárgyalta a kérdést. A 32-ik ülészaka ez, amelyről az volt a vélemény, hogy két hét alatt letárgyalja a fellemerült kérdéseket. Az első napokban azonban olyan súlyos nézeteltérések merültek fel, hogy az értekezlet jóval tovább tart, mint eredetileg tervezték.

Ormsby Gore és a népszövetségi szakértők többszöri felszólalása után a mandátumbizottság úgy határozott, hogy egyelőre leveszi napirendjéről a Palesztina felosztásáról szóló angol terv ügyét és előbb megvitatja az angol kormányt, mint mandátarius hatalomnak az 1935-36. évekről szóló jelentését. A bizottság előbb meg akarja állapítani, hogy a mandátumrendszer eddigi formája valóban csődöt mondott-e és csak azután tárgyalja a változtatások lehetőségét. Időközben a mandátumbizottság meg akarja vizsgálni azt a kérdést is, hogy a helyzet megérett-e már annyira, hogy azt a Népszövetség szeptember 15-én kezdődő ülészakának plénuma elé vigyék. A mandátumbizottság végül fel akarja hívni a népszövetségi tanács figyelmét a különböző megoldási lehetőségek előnyeire, illetőleg hátrányaira. Mindezeknek a kérdéseknek a bevizsgálása meglehetősen sok időt vesz igénybe és ezért a mandátumbizottság két hétre tervezett ülészakát meg kell majd hosszabbítani.

Az eddigi feladatok után itélve, a népszövetségi tanács elé terjesztendő javaslat nem fogja jelenteni sem az angol terv elfogadását, sem pedig annak elutasítását, hanem meg fog elégedni azzal, hogy a Palesztina-kérdés különböző változatait előterjessze.

Kétségtelen, hogy az angol kormány könnyebb feladatnak képzelte a mandátumbizottság megnyerését, mint amilyennek a gyakorlatban mutatkozott. Az is bizonyos, hogy a Népszövetség részéről nem lesz könnyű beleegyezést szerezni a kérdés

lyeténképen való megoldására, ami a zsidó álláspontnak semmiesetre sem lesz kárára.

Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter nyilatkozata az alsóházban.

London. A genfi mandátumbizottsági ülést megelőzőleg, Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter az alsóházban válaszolt Wedgwood ezredes egy interpellációjára, aki megkérdezte, hogy milyen közigazgatási reformokat léptetnek életbe a palesztinai kormányzatnál a közeljövőben?

Ormsby Gore a következőket mondotta: A Statement of Policy 6. paragrafusa értelmében folyamatban van a bevándorlási törvény módosítása és a földeladási tranzakciók ellenőrzése, amelyet a főkörmányzó hatáskörébe utalják. A disztriktiek szervezetében is változásokat visznek végbe és szükségesnek látom a főkörmányzó bevonását a lemerült kérdések rendezéséhez. Sok minden függ attól is, — mondotta a

A palesztinai felosztási tervet ma már angol körök is lehetetlennek tartják

London. — Az angol sajtóban most igen megoszlanak a felosztási tervvel kapcsolatos vélemények. Körülbelül az a vélemény alakult ki, hogy olyan ut az a terv, amely el lehet indulni. A konzervatív „Evening Standard” viszont teljes egészében elvetendőnek tartja a felosztási tervet.

A „News Chronicle” úgy véli, hogy úgy a zsidók, mint az arabok ellene vannak a tervnek, de mégis egy „faire chance”-t jelent a jövőre nézve.

Winston Churchill élesen kikel egy nagy lapban a felosztás ellen. Azt írja, hogy a palesztinai felföldülés páratlan méreteket öltött, amelyet részben annak köszönhet, hogy a zsidókat világszerte üldözik és Palesztinának kellene felvenni a más országokban feleslegessé váló zsidó tömegeket. Túlelemmel és kitartással eliminálni lehetne az ellentéteket. Ha még élne Lawrence ezredes, egyengetni tudná a megégyezés útját. A felosztási terv — írja tovább Churchill — a cionizmus végét jelenti. Képtelenség, hogy egy angol grófság területénél nem nagyobb földön minden menekülésre kényszerített zsidó otthonot találjon. Különösen el kell utasítani a tervet katonai-stratégiai

Perzsaszőnyeg, gyapjufonalakat bizalommal
Schulhof Emilné-től
vegyen
ORIENT
Szővőiskola Oradea
Str. nr. Clujului 4.
Szakszerű szőnyegváltás! Állandó tanfolyam!

miniszter — hogy a genfi mandátumbizottság miképpen fog dönteni a kérdés és az 1936. évi jelentés pénzügyi részének felülvizsgálatáról.

Wedgwood további kérdése: Vajjon a királyi bizottság jelentésének csak azokat a részeit fogják megvalósítani, amíg a kettéosztás megtörténik, ami kedvezőtlen a zsidókra, vagy minde? És melyek azok a reformok, amelyek tervezettek?

Ormsby Gore: Természetesen a reformok életbe lépésénél nem vesszük tekintetbe, hogy azok közül kiválasszuk, amelyek „kedvezőtlenek” a zsidókra. Különben teljes lehetetlenség ezekre a kérdésekre a genfi ülés előtt válaszolni. Nem tudhatjuk a részleteket ismertetni mindaddig, amíg ezt a területet a Népszövetség megbízásából igazgatjuk.

szempontból. Ha megvalósulna a terv, akkor minden természetes határ nélkül olvadna be a zsidó ország az arab tengerbe. Állig felfegyverezve kellene állandóan állni a zsidóságoknak. Lassankint Anglia kivonulna onnan s ez még veszélyesebb volna. Talán ráeszmélnék a zsidók és arabok — így végzi cikkét Churchill — hogy legjobb lesz békésen megégyezni.

A „Times” azt írja többek között, hogy mintha az egész tervezet egy machiavellista fogásként készült volna, hogy mindkét felet a tárgyaló asztalhoz kényszerítsék és ezáltal a békés kibontakozás váljék lehetővé. Amint a jelek mutatják, a terv nem is rossz, mert kezdenek jelei mutatkozni a megértésnek és az arra való hajlamot is látni lehet, hogy tárgyalóasztalhoz akarnak ülni az arabok és zsidók.

— Egy görögországi híres rabbi halála. Arta-ban (Görögország) a napokban elhunyt Samuel Daniel főrabbi, igen magas életkorban. A temetésén résztvett a görög-ortodox püspök, a város polgármestere, a rendőrség és a polgári hatóságok vezetői. A koporsó mögött a görög hadsereg egy díszszázada lépdelt. Az elhunyt főrabbi nagyobb összegeket hagyományozott különböző zsidó közönségre, köztük a Keren Hajjesodra is. Értékes könyvtárát az artai iskolának hagyományozta.

— Születések arab és zsidó világkordja Palesztinában. — Jeruzsálem. A legújabb statisztikai kimutatások szerint, az 1936-os évben a mohamedán lakosság körében a természetes szaporulat 53.14 pro mill-t tett ki. Ez világrekord, a természetes szaporulat szempontjából. A zsidó lakosság körében ugyancsak ebben az évben 29.74 pro mill-t, holott a diaszporában összesen 17 pro millt tesz ki a szaporulat. Mivel a csecsemőhalandóság, a legújabb időkben, még a mohamedánok körében is nagyon alacsony, ez a téren is legelő halad Palesztina a többi államokhoz viszonyítva.

Kérjen mindenütt
CICCO
a legjobb KÁVEPOTLEK-OT

Amikor a szovjetcsillag és horogkereszt együtt teáznak

Eveken át zsidó szovjetkötvet volt Berlinben, helyesebben a szovjet zsidók képviselték a német fővárosban. Képzeltük el a németek előtt ezt a „szimpátiá-halmozást”, egy személyben legyen valaki bolszevista követ és zsidó. Akkor lett kedvenc szó nemzeti szocialista körökben: bolszevik-kutya.

De közben történt egy és más a szovjetben és Suritz, a zsidó nagykövet is viszsza ment Moszkvába. Most Jurenjew került helyébe, ez már orosz és talán ennek köszönhető az a nagy „kegyel”, hogy Hitler, az orosz követ bemutatkozásán berchtesgadeni villájában fogadta. Milyen szép és meglehetősen, amint a Moszkva elleni keresztes, — sőt horogkeresztes — hadjárat intermezzójaként odaállt a szovjet nagykövet Hitler elé és barátságosan mosolyogtak és banális szavakat mondtak holmi békés együttműködésről, megértésről és közben szíkrakat szórt a szemük és ki tudja, mit takart el gondolatuk?

Még teát is szervizoltak az új követ tisztelgetésre. Általában, mintha kissé barátságosabb volna a hangulat a „tűz és víz” között? Oka ismeretlen. Talán csak nem gondolkodnak, hogy amiért Stalin olyan szépen oldalra állította a zsidókat? (Oldalra állította és egy kicsit agyon is lövette!) Vagy a világpolitika útjai kiszámíthatatlanok? Nem a mi gondunk, hogy mikor fog majd és hogyan a szimpátiá hangján írni a szovjetről az irányított német sajtó — ha az érdekek úgy fogják kívánni. Talán még barát is lesz azokból, akik „bolszevik kutya” titulust kaptak éveken át Mit lehessen tudni? Egyelőre együtt teáznak Hitler és Juranjew, az új berlini szovjetkötvet. Ki tudja nem-e következik el az ideje annak, amikor majd „rajönnek” arra, hogy elvégre ők, a szüke germánok és a még szökebb szlávok össze is loghatnak — a zsidók ellen. Elvégre kétezer millió ember él a földön, ebből tizenhat millió zsidó. Ebből — amint már többször megírtuk, — 80 százalék proletár, aki semmi mással, mint a kis kenyérgondjával vesződik. Hátra van néhány százezer és ettől retteg: Berlin és ki tudja még melyik nagyha-

AZ EGYEN TÉVEDHET, azonban több mint 7000 orvosi szakvélemény komoly biztosítja, hogy a Togal reuma, köszvény, ízületi gyulladás, gripa, főfájás, ideggyógyalmak és hűléses betegségek elsőrangú gyógyszere. A Togal-tabletták nemcsak a fájdalmakat csillapítják, hanem eltávolítják a kórokozó anyagokat is. Gyógyszerárakban és drogériákban. Lei 12, 52, 130.

talom? Szegény mi zsidók, nem is tudhatjuk, hogy a berchtesgadeni villában elgyasztolt teának nem-e mi adjuk majd meg az árát?...

A budapesti filmgyárak is gleichschaltolnak?

Nem mint a zsidóság összességét ért hallatlan sérelmet ostromozzuk, amikor beszámolunk arról, hogy a budapesti filmgyártási szakmában is mindinkább az „árja” tendencia érvényesül. A „Hunnia” filmgyár telepén, ahol annyi jó, de még több rossz és giccses film készült, folyton növekszik az antiszemita hullám. S amint a pesti zsidó sajtó írja, itt is a legnagyobb „antiszemita” egy zsidó. Mi nem vagyunk otthonosak ma ebben a világban, ezért ismétéljük, amit ők irnak. Főleg egy Heszdius Ferenc nevű producerre panaszkodnak, aki Joe Paszternák, az ardeali származású világhírű rendező mellett tanulta a szakmát és most — úgy látszik „felsőbb” nyomásra — teljesen kiszorítja a zsidó filmembereket a Hunniából. Így például most folynak a felvételek a „Noszty fiú esete Tót Marival” című Mikszáth regény megfilmesített darabjáról és ott allig-allig alkalmaznak zsidót. Erdélyes, hogy az Ufa berlini filmgyár pesti gyártási tömegbizottsága, egy Trebitsch nevű zsidó, akinek apja a magyar főváros Szentegyháza alkalmassá tette. Úgy beszélnek, hogy tekintettel az Ufára, különösen a német verzióban készült filmeknél sokszor tekintetbe veszik Berlin azerzióját a zsidókkal szemben. Így készülnek verziók — azerziókkal. Végeredményben, ezer és egy jel arra

A JAHRZEIT — CHASZIBÉRS LEGENDA —

Reb Bórech nagybeteg. Kétoldali tüdőgyulladás. Borogatások, orvosság, az ember gyógyító-növészetének minden fortélyát használják fel a tudás teljes vértetében felvonult orvosok. Mert orvos az van a javából, a gazdag bérlő családja nem sajnálja a pénzt, hisz a Tóra kifejezett parancsa: mindent feláldozni az egészségért. Iszentül reméli a gyógyulást, de azonnal orvoshoz fordulni. Mert az orvos kezét ő vezeti.

De a páciens nem hederít a körötte buzgólkodó fehércapés orvosokra. Nehezen küzd a lélegzetét, s szemé meredten szegeződik a szemben levő sarkra. Ott... ott áll valaki. Már százszor felszólította környezetét, hogy távolítsák el azt a hosszú hajlított, hullaképi ideget, aki oly ismerős előtte és mégis ismeretlen, azok csak résztvevően néznek reá, meglikörki gyöngyöző homlokát és az a mézszínű arc ott a sarkokban, mintha gyönyörű fintort vágott volna ilyenkor felé.

Reb Bórech tekintete kegyelemért könyörgő, arcvonásai eltorzulnak és ajkáról nem törölnék szakad fel a szó: „A... Rebhet... hívják te Rebhet.”

Lévi Jichok, a berdesevi nem tartozott a haragos szentek sorába. Nótás szolgája volt az Urnak, védőügyvédje a Legfelsőbb Bíró színe előtt minden megtévednek. Csak akkor haragudott, ha egy-egy védőbeszédével kudarcot vallott és a mennyei ítéletvégrehajtók valahol munkába lép-

tek. Ilyenkor hehorult Lévi Jichok homloka, kemény semmieségi panaszkokat vágott oda a Legfelsőbb Bírószághoz, a legfurfangosabb érveket szolgáltatva védelmi ártatlansága mellett. S ha még a harag sem használ, akkor megint elővette a régi, jól bevált módszert, s olyan bensőségesen, annyi bibájjal dalolt el egyet-egyet a zsolfáros király dalaiól, hogy odafenn az ítéletvégrehajtók könnyekre fakadtak.

Szokatlan volt tehát a mély fájdalom, mely Lévi Jichok arcát megülte, midőn a vizsgálatára szerelő házának küszöbét átlépte.

Családtagok és gyermekek fészelteljes üdvözléssel fogadták a Rabbót. Ez intett és a szoba kiürült.

Tört, reszkető hangon szólalt meg a Rabbó: „Bórech, ad meg a tisztelget a Világ Urának és vadd be nagy vétkedet.” A bérlő össze-rezent és alig hallhatóan nyögte:

— Rebhe, az Irgalmas — áldassék az ő neve — igaz bíró, de én ártatlan vagyok. Nincs olyan igaz ember a földön, aki ne vétkezne, de amit tettem, mindig meglettem. Követtem a Mindenható parancsait, buvárkodtam Tanában, segítettem szolgáit, mindent... mindent... — és itt könynyekbe hullt Reb Bórech hangja. Vergődve küzdöttek szavai a zokogással: — Rebhe... miért kell meghalnom — hisz még fiatal vagyok?... A berdesevi merően nézte a szerencsétlen embert. Végtelen részvét fénylett szemében, de hangja szilárdan csegett: „Bórech! Te embert ártál!”

A beteg megvonaglott, irtózáva emelte karjait szemé elé és szinte földuntali hangon tört ki belőle: „Rebhet! Nem igaz! Soha!”

És Lévi Jichok beszélni kezdett. Halkan, lágy hangon, melynek hullamai körülölelték a lázban vergődőt, elcsongították meggyőződés idejét. Reb Bórech szemé előtt egyre zavarosabban látszóttak a tárgyak körvonalai, s lassan alábukott a feketé éjben.

Amikor magához tért, az ocean állott. Keze a Rebheben nyugodott. Reb Bórech megrádt. Hogyan jutottak ide ki? Hogy lehet az, hogy az orvosok a családtagok ilyen összevesszett éji sáfára engedték? De a Rabbó biztatón mosolygott és a bérlő nem kérdezett.

Jegyes hó esikergzett lábaik alatt s bár Reb Bórech nem érezte, tudta, hogy a hideg szörnyű. Agya egyre tisztább lett, csak a tarkóján érzett nehéz nyomást. A 16. szintre repült lábaik alatt, a szeptimén gyors iramban, de fáradtságának nyomát sem érezte.

Mest bírtelen megállottak. És Reb Bórech a legnagyobb meglepetéssel vette észre, hogy tulajdon lakóhelye előtt állnak.

Kérdően nézett a Rebhe-re. Ez a kapu felé mutatott. És Reb Bórech látott.

Látott egy hosszú, hajlott alakot, pergamentá asszort arccal. De most megismerte, Reb Szender volt. Hajdan gazdag kereskedő, néhány éve tünkrement, s tavaly — valamikor ilyenkor történtett — elköltözött az élők világából. Reb

Kérjen mindenütt
elsősorban Palesztinai termékeket:

Olajbogyóból készült tisztá és izletes SHEMEN eceteket.
Nepszer SHEMEN-MENORA szappant, amely gyermekek és érzékenybőrűeknek egyaránt alkalmas.

ADIN, CARMEL, FLOWERS, GALIL mosdószappant - SHEMEN.
SHEMEN-borotvoszappant.
Rison-le-Zionban gyártott aran és ezüst **OHAVA-borotvoszappant.**

Romániai főképviselet: **„MARMIO” Bucuresti, B-dul Domnites 3.**
Temesváron: **Káldor Marcel, Str. Paris 5.**
Brazovban: **Deutsch Sigmond, Str. Sft. Ioan 2.**
Satu-Maren: **Fekete Jozsef, Str. Bertheiot 52.**

Vitaminus narancs, citrom, banán, ananász, ethrog, mandarin és grapefruit **SHARONA-szirupokat,** Rammat-Ganban gyártott **PALALU alumínium edényeket**
Illó és éterikus olajokat, valamint **FRUITAROY-lele eszenciákat** — Haifa.
LUCIO acelyókat — Petach-Tikva.
FRUITAROY-lele 100% Vanillinat — Haifa.
ONYA karbonpapírt és indigót — Tel-Aviv.

Clujon: **Kőrösy Tibor, Str. Nic. Iorga 19.**
Oradeán: **London Armin, Str. Millerand 9.**

Pereg a mult és jelen filmje... a nagy cavalcade...

Utban a zürichi huszadik cionista világhonkongresszus felé

Történelmi visszapillantás a „boldog ország” zsidóságának századaira

Zürich, augusztus hó. 1927-et írták. Akkor is rohogott velem a vonat Svájc felé, amikor a bazei világhonkongresszusra utaztam. Pontosan tíz esztendője annak, amikor a XV világhonkongresszust Bazelben tartották és most újra látni fogom a hófödte svájci hegyescsokot. Már néhány határvizsgálatot átmentem és be kell valljam, hogy a hosszú út eléggé fárasztott. De van valami meglepőhetetlen fluidum ebben a rohanásban. Mintha beteghez mennék, akinek gyors orvossg kell és „halálos ágyá”-nál a világ valamennyi „orvosa” gyűlne össze konziliumra. Valóban beteghez megyünk? A zsidó nép tépett, ezer sebhől vérző, fáradt testéhez, amelyet cibálnak a galánt gyűlöletorkánok és közben Palesztinában az angolok akarják felszabadítani a régi földet, hogy egy kicsi talán nem is eléggé életképes államokká adjanak átélet?

Hogyan is volt tíz esztendővel ezelőt? Mintha nem is egy decennium, hanem évszázad mult volna el azóta. Milyen más problémák tolnak elénk most, mint akkor. Akkor még az volt a legnagyobb probléma, hogy feloszljon-e a koalíció, amely a jobb és baloldali pártokból állott. Ha pedig nem a „koalíció” feloszlásáról, hanem magáról az országról van szó, akkor az executive F. H. Kisch-ből, Harry Sacher-ből és Henrietta Szold-ból állították össze. Harry Sacher volt a vezér, akinek minden tervét az el-lezőkiek erősen kontrakarizoták. Nem tudták tervüket keresztülvinni, mivel Sacher mögött Weizmann diplomatikus hajlékonysága állott. Pangott a kolonizáció és kevés eredményt próbáltak az adminisztrációt racionalizálni. A munkásság volt a legnagyobb kerékkötő, az a munkáspárt, amely akkor még a tragikus módon elhalt Arlosoroff vezetésével vívta haragát és amely azóta nagyrészt kezébe vette az irányítást minden vonalon.

A 27-es kongresszuson lett a Financpilitische komitőben az első realis budgetje a zsidó szent-föld államháztartásának lefektetve. Megteremtéséig együtt állt módomban dolgozni a cionistá-élet legmarkánsabb egyéniségeivel. Weizmann, Ussiskin, Jabotinsky, Arlosoroff, Ruppín, Net-ditsch, Reich és Heller szenátorokkal. Külön-külön ülni egy asztalnál velük maga is élmény, hát még egyttiesen és egyszerre...

Eme kongresszust követőleg a palesztinai munka, a Jewish Agency megszervezése je-gyében folytatódott...

Tíz év telt el azóta. Micsoda küzdelmekkel teli tíz év. Mennyire meglepő, hogy az idők já-rása felettünk. Mennyi reményünk váltott sem-mivé, mennyi szerenésétlenség zudult a zsidó-ságra... Hol volt akkor még a Harmadik Biro-dalom? Hol volt még akkor a nagy lengyel zsi-dóságnak tengernyi szenvedése? És ami a pa-lesztinai problémát illeti, akkor még egészen más kérdések voltak az előtérben. Lényegében: akkor önmagunk megszervezése volt a cél. Le-gyen-e és ha igen, milyen legyen a Jewish Agency? Hol tartunk mi most ettől? A Mizrachi akkor nem vállalt felelősséget a kormányzásban. Azóta mennyivel súlyosabb tényező lett a nem-zeti alapon álló vallásos zsidóság?

Pontosan most 8 éve, 1929 augusztus 11-én nyelt meg ugyancsak Zürichben a Jewish Agency megalakulásának kongresszusa. Husz ország nem-cionistái épen úgy összegyűltek ott, mint a világ minden emberlaka részéről a cionisták. Olyan reprezentációja a világ zsidóságának talán még sohasem gyűlt össze. Weizmann és Einstein, Her-berth Smel, Lord Melchett, Leon Blum, Louis Marshall, Felix Warburg és Salom Asch, Soko-low és Ussiskin. Csupa történelmi név, így együtt Zürichben — 1929-ben.

Nyolc évtel idősebbek vagyunk. De száz

évet öregedünk. Már mint mi — zsidók, mert a jelekből ítélve, a sokat tépett zsidó nép — fia-talabb lett. Pedig mennyi vérvesztéség érte.

A SVÁJCI HATÁRON.

Hajnal van és a zakatoló vonat kerekci folyton dübörgik fülemb: „sorsdöntő fordulat”. Vajjon mi emberek szabjuk így meg a magunk feladatait, vagy valóban történelmi idöket élünk? De ez nem is kérdés. Hiszen több, mint kétezer éve nem mentek zsidó emberek egy gyűlésre az-al, hogy az új független zsidóállam fölött vi-tázzanak. De hagyjuk ezt a mi zsidó sorsunko-val örökös meditatál, gondoljunk csak a svájci zsidókra, gondoljunk arra a nagyszerű földre, ahol egy évszázada nem volt semmiféle háboru, amely a világháboru vérzivatarában is, mint a holddógság szigete emelkedett ki a véres európai kataklizmából.

Már benn rohog vonatunk a boldog ország-ban, a legjobb órák, a legszebb esikék és leg-finomabb csokoládék országában... a drága, (va-luta szempontjából is) egészséges, tiszta és bol-dognak ismert országban.

Jegyzeteimben lapozgatók. Szemeim égnek a sok utazástól, fáradt és törődött vagyok, de jól esik egy kicsit elfeledkezni a jelenről és elré-vedezni a multban.

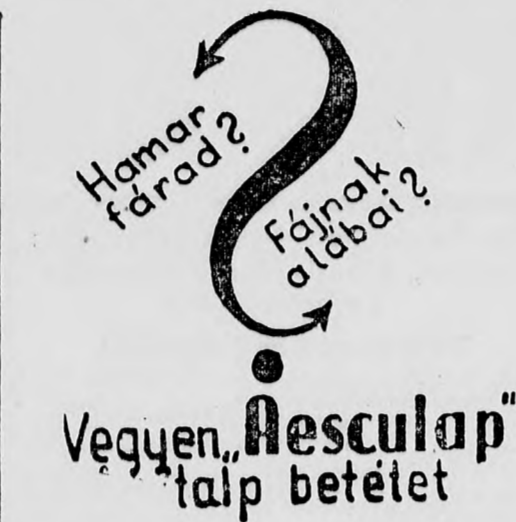
Honnan kerültek Svájcba a zsidók? El-zászból, Délnémetországból, Flandriából és a Champagne vidékéről. Letelepettek Bernben, St. Gallenben, Zürichben, Schaffhausenben, Bas-elben, Luzernben és még sok más helyen. Nagy-részkül IV. Károly király uralkodása alatt zsidó türelmi adóval lehettek csak az országban, am-ikor is 80 Gulden-t kellett fizessenek türelmi adó címen. Ki voltak zárva a kereskedelemből és iparból, csak pénzüzletekkel foglalkoztak. Záló-gként csak ingóságot volt szabad lekössenek, in-gatlanokat nem. Sokszor kiutasították őket ebből az országból. 1584-ben például Luzernből, 1408-ban Bernből, Zürichből 1456-ban, Genfből 1490-lien, majd a XVI században St. Gallenből meg még számos más részből is. Ugyanakkor mint or-vosok letelepelhettek és sok közülük híressé is vált. Nem voltak külön zsidó jogok, mint Német-országban. Nem voltak hatóságilag előírt város-nyelvek, de mégis összeköltöztek, a templomok körül és társadalmilag nem érintkezettek a töb-bi lakossággal.

Voltak vérvádak is, a történelem folyamán, amelyek sok áldozatot követeltek. 1294-ben Bern-ben volt egy ilyen vérvád mese, amiért magyát raktak. 1548-ban kutyamegészéssel vádolták őket a kolera idején, majd 1401-ben Schaffhausenben lo-bogott fel újra a máglya tüze, ahol zsidók égtek el.

A XVII század elején új bevándorlási foly-mat indult meg, különösen Elzászból és részben Lengyelországból. Ebből az időből származik az, hogy sok svájci zsidó Polak-nak neveznek. Kül-lönösen a harmincéves háboru alatt szaporodott a Svájcba bevándorolt zsidók száma. Maradtak reánk védőlevelek 1696-ból, amelyben 16 évi tü-relmi időt adtak nekik. Különösen Baselen és Zürichben erősödött ebben az időben a zsidóság, 1810-ben már 256 család lakott ebben a két vá-ro-sban, körülbelül 1000 lélek.

Amikor 1798-ban megalakult a „helyőcsial köztársaság”, nem sokat változtatott már a zsidó-ság helyzetén. Az aargui nagy tanács 1809-ben azonban elfogadott egy „zsidótörvényt”, amely teljesen korlátozza a zsidók jogait és a kereske-delmi téren rendkívül sok megszorítást eszközölt.

Érdekes, hogy a franciák hiába iparkodtak megszerezni az ott élő francia zsidóknak, azokat a jogokat, amelyek a nem-zsidó franciát megil-lették, nem sikerült. Csak 1826-76 közötti idő-

ben szereztek a zsidók jogokat, amikor bevezet-ték a polgári törvénykezést.

1824-ben olyan törvényt hoztak, amelyek pon-tosan körülírják a zsidók jogait és belső életü-ket is szabályozzák. 1835-ben betiltják a héber elemi és továbbképző iskolák nyelvét. Az isko-lákat ugynevezett esketési pénzből, alapítványok-ból tartották fenn. 1856-tól kezdve a kantonok is támogatják szubvenciókkal a zsidó iskolákat.

A mult század ötvenes éveitől kezdve meg-kezdődött az emancipálási folyamat. Nem volt többé katona taxa, hanem aktív szolgálatot telje-sítettek a zsidók. 1856-ban hozott törvényt meg-engette a szabad vételt és eladást. A zsidóság teljes egyenjogúságát 1862-ben mondotta ki az aargui nagytanács. Lassanként szüntek meg a zsidó korlátozások. 1850-ben 3145 lélek volt, a la-kosság 0.15 százaléka 1910-ben 19.000 zsidó lakott a kies köztársaság területén. (0.31 százalék) 1920-ban sem volt több a számuk, mint 20.955, a négy milliói lakossághoz viszonyítva 0.54 százalék. A világháboru idején sok kelet-európai zsidó vándorolt be, de azokat különböl, az idegenek ellen meghozott törvényekkel „eltanúsították” az országból.

A svájci zsidóság „emancipálási” korszaká-nak volt egy kiváló nagy harcosa, Kayserling Moritz Meyer volt a neve, aki smert történelme-níró és rabbi volt egyszemélyben, a mult század végélegé annál is inkább ismert, mert 1897-től 1905-ben bekövetkezett haláláig Budapesten lakott. Keyser-ling Hannoverben született 1829-ben. Tanulmá-nyait Hallban végezte, ott is promoválták dok-torrá, amikor is disszertációját Mendelssohn és Lessing kapcsolatáról írta meg. — Az 1861-ig Aargua kantonban volt rabbi, ahol kilenc évig töltötte be az állását. Hatalmas küzdelmeket foly-tott a zsidóság egyenjogúsításáért. Dolgozó, al-kotó természet volt. Rendkívül sok tanulmányt írt és könyvet adott ki. 1894-ben a spanyol kor-mány megbízta, hogy írja meg Kolumbusz Kris-tóf 400 éves felfedezési jubileuma alkalmából, Kolumbusz életében a zsidóság szerepét. Keyser-ling emlékének ma is sokat és sokszor áldoznak, a hálas svájci zsidók.

MILYEN A SVÁJCI ZSIDÓK MAI HELYZETE?

Természetesen teljes egyenjogóság. Fontos szerepet játszanak számos iparban, így a textil, selyem, konfekció és hímzőiparban. Sok a gyáros és a nagykereskedő között. 1894 óta általános választási tilalom van érvényben, amelyen nem változtatnak, mert a demokrácia nevében nem tehetnek kivételt. A zürichi városi tanács 1921-ben különleges intézkedéseket tett, hogy a kelet-európai zsidók letelepését megnehezítse.

1904-ben megalakult a svájci zsidó hitköz-ségek országos szervezete. 1907-ben a Tórahú zsidókat szervezték meg.

Nagyon keveset foglalkoznak eddig a svájci zsidóság történelmével, talán nem ért, ha mielőtt egy ország területére lép a zsidó krónikás, előbb megismerteti az olvasót, az illető ország zsidó-ságának történelmével. Egy kis történelmi vissza-

pillantás — miközben befut vonatunk a zürichi pályaudvarra...

A hatalmas épület homlokzatán kék-fehér lo-bogó leng a svájci mellett.

Nagy sürgős forgás a pályaudvaron. Máskor is nagy a forgalom, de most, hogy néhány ezer idegen érkezett a városba, még jobban fokozódik a forgalom. Végigkocsizom a Bahnhofstrassen, amely a város legfényesebb utcája, csupa csillo-gás és ragyogás, amely kora reggeltől késő estig nem szűnik. Az utca a zürichi tőg vezet és mi-korra ideér az ember, feltűnik a Tonhalle impo-záns épülete, amelyen Svájcnak és a zsidóságnak kék-fehér lobogója leng, amely színhelye lesz a történelmi eseménynek. Itt lesznek a korszakos tárgyalások, amelyek új irányt fognak szabni az új zsidó reneszansznak. De most még esend van az épület körül, hiszen még nem kezdődött meg a kongresszus.

A ZÜRICHI TÖZSDE.

Elvélge nem csupán a kongresszusi-világ kö-ti le az ember érdeklődését, főleg azért, aki — mint jómagam — a kommercialis élet iránt kell érdeklődnöm. Eppen ezért kétszeres figyelemre méltóan azt az épületet, amely nem messze a Tonhallétól vonja magára a figyelmet, de nem azért, mintha valami különösen impozáns épület lenne. Ellenkezőleg, inkább szürke, semmitmondó épület és napközben is teljesen esend, kihalt, mintha semmi forgalom nem bonyolódna itt le, holott az egész világ feszülten figyeli minden rezzenését. A zürichi tözsde. Ez az, amelyről a világ lapjai úgy emlékeznek meg naponta, a köz-gazdasági rovat élén: „a zürichi tözsde, jegyzése”. Amint így nézem az épületet, elgondolom, hogy itt is lefolyt már nem egy ízben a „népek es-tája”, s ki tudja, nem-e több halott és sebesült jelezte utját, mint a híres lipseai... A zürichi tözsdének van még egy negatív, zsidó szempon-tból nagy érdekessége, és pedig az, hogy nincsen zsidó tagja. Ki hinné, ha nem volna valóság és bizonyítható, hogy ott, ahol a frank és dollár, meg márka és pengő sorsára befolyást gyakorol-nak: nincsen zsidó. Zürichben van ugyan 500.000 főnyi lakossága, de abból körülbelül 8000 a zsidó. De a tözsdére nem jutott belőlük. A „tözsde népének” ismert zsidókból egyetlen egy sem ju-tott erre a posztra. De nem vagyunk megsérve. Van nekünk elég ezen kívül is, amiért itűnk bennünk, hiszen így is azt mondják, hogy a zürichi világhörzést is mi irányítjuk.

Vannak más épületek is, amelyekben kék-fehé-r lobogó is leng. Ezek szimpátia megnyitkozások a világhonkongresszura való tekintettel. Vajjon most is elküldötte Hitler az ő kén-hadát, mint két évvel ezelőt Baselbe? Vajjon az a szöke magas ur, aki most ránkén, nem-e Hitler-canceller megbízottja és talán engem ügyel. Mit is figyelhet rajtam? Bizonyára annyira nem terjed ki figyelmük, hogy egy távoli zsidó im-szerkesztőjét figyeljék, mégha az nem is íri szim-patikus hangon rólok. Nem. Nem. — egyszeri járó-kelő, aki lehet, hogy hiába szöke és néme-tes kínzészű, talán szintén...

De ami a legfontosabb — itt vagyunk. Hely-ben, a nagy események színhelyén. Lássuk mi fog történni? Nemsokára kezdődik a nagy ünne-pég. De erről legközelebb. Wasserstrom Sándor.

— A LENGYEL KISVÁROSOK ZSI-DOSÁGA TERROR ALATT EL. Radomskan zsidóellenes kilengések voltak a vásár tartama alatt. Számos zsidót megsebesítet-tek és sok árusnak áruiát megdézsmálták. A zsidó lakosság körében pánik tört ki, az üzleteket bezárták. Csak késő este állott helyre a rend. A szomszédos falvakban is kilengések voltak. — Myszkov környékén is demolálták a zsidó üzleteket és zsidó há-zak ablakait összetörték. — Kozielowban (Zawiercie kerület) is nyugtalanság volt a vásár alatt. A temlom ablakait is betörték és számos zsidó házat is megromgáltak. Ki-lenc személyt őrizetbe vettek. — Zakopane ismert lengyel fürdőhelyen két bombát dob-tak zsidó üzletre. Ezzel egyidejűleg nagy zsidóellenes bojkott-agitációt is folytattak. A rendőrség széleskörű intézkedéseket tett

— Rövidesen összeáll a pod-ruszi orth. Központi Iroda rabbitanácsa. (Uzborod)

A rusziszkoí orth. központi iroda hosszabb idő óta nem tartott ülést. Most elhatároz-ták, hogy összehívják egy rabbiülést, hogy letárgyalják a napirendi pontokat. Hír szer-int a gyűlés foglalkozni fog a hitközségek demokratizálásával, a kormány ama törek-vésével, hogy újra akarja tárgyalni a vága-tási törvényt. Foglalkozik egyidejűleg a ne-velés kérdésével és más egyéb aktuális rusziszkoí problémával. A rabbinikus ér-tekezlet nagy emléktűnnyel készült elő az elhunyt munkácsi rabbi emlékének.

— A ZSIDÓ NEMZETI SZÖVETSEG TIM-SORAI KÖZPONTJA felhasználva az egyik if-jusági szervezeten a kultúrthozban szerda es-tén tartott ünnepélyt, tiltakozását fejezte ki a polszinál nemzeti és az angol kormány fel-osztási javaslatát ellen. Az ünnepély keretében Ketter Károly, a Zs. N. Sz. elnöke felszólt és hangsúlyozta, hogy a zsidó kérdés megoldására az angol kormány által javasolt megszükitett terület megközelítéleg sem elegendő. Reiter Ká-cy elnök élesen bírálta Lord Herbert Samuel főszóhi felszólalását, aki egyedül szólt fel aiban az értelemben, hogy a zsidók ne alkossa-nak többéget Palesztinában. A négyülésé átala-velt ifjúköl ünnepély ezután határozati javaslata-t fogadott el, amelyet a Zs. N. Sz. központja el-fűtt az angol kormányhoz, a cionista Exekutívé-lez és Lord Herberth Samuelhez.

— A SARKADI ORTH. HITKÖZSÉG CEN-TENÁRUMA A sarkadi hitközség augusztus 29-én ünnepi meggyűlésének százéves évforduló-ját nagyvadász jubileumi ünnepséggel, amely-nek előkészítésével egy rendező bizottság lett megválasztva Gross Manó főrabbi elnöklete alatt. A bizottság elhatározta, hogy egy bészhamidros-t épít elso foralója: Silberstein Salomon z. c. l. emlékére, amelyet az ő könyve után „Anhel Slajmai”-nek fognak nevezni. A bészhamidros, amelynek létesítése körül a néhai sarkadi rabbi családtagjai tevékenykedtek nagy eredménnyel, már el is készült. Ez annál nagyobb elégtétel, mert annak idején az „Aharasz Reim” (jelenleg Str. Alexandri) na templom rabbija lett és mint a városrészt dájája miközött csaknem haláláig, amely 95 éves korában következett be. Az avatás szűlesz első napján lesz, amikor a Sarkadról elküldött hitestvérek illeve az ott elhunytak atyáit kéver ovassza meghívotnak. A bizottság egy emléktámaszt ad ki az ünnepséggel kapoco-sítban és Dr Feldmann Sámuel sánitcolaul-marei főrabbi, aki a néhai sarkadi rabbi z. c. l. unokája, kéris fel az „Anhel Slajmai” éle-trajzána a megírására. Egy másik unoka: Dr Sil-berstein Emil Oradea egy alapítványt létesített a sarkadi jesiva legkiválóbb növendékének a meg-ajutalmazására.

— A magyar zsidóság kulturmunkája (Bu-dapest). Az Imti évi gyűlésén jelentős beje-lentések történtek. Wertheimer Adolf igaz-gató bejelentette, hogy a „Monumenta Histo-riae Judaica”, amely azzal foglalkozik hogy a magyar zsidóság történelmét megírja, eredeti dokumentumok alapján, most elkészült 1800-tól 1526-ig. A nagy munka 2100 oldal-on 3 kötetben jelenik meg. Nagyszerű tevé-kenységet fejtettek ki az adatok összegyűi-tésében Bernhard Mandl iskolaigazgató, azonkívül Dr. Kovács Ferenc egyetemí ta-nár. Dacára annak, hogy a farsulat anyagi forrásai kimerültek, már most egy új nagy mi kiadásának tervével foglalkoznak és pe-dig a biblia új kiadását, Dr. Herz angol chief-rabbi leguabb bibliaszövegének és kommentárjainak lefordításával. A fordítás

Dr. Gutman Mihály szemináriumi rektor felügyelete alatt fog elkészülni. Ugyancsak Wertheimer elnökletével tartott ülést a mu-zeumtársulat is, amelyben megfistették Per-lrott Csaba ismert festőművésszel, Dr. Mezey Ferenc portréját, aki a muzeum alapítója volt és Dr. Gábor Gyula portréját. Az ün-nepi beszédet Stern Samu hitk. elnök, udva-ri tanácsos tartotta. Az évi jelenést, Dr. Mun-kács Ernő terjesztette elő.

x Orth. kóser boeéga Bucurestiben. Str. Carol 7. A főposta mellett. Allandóan kapható mindenféle husnemű, tejeslélek, utraválók. Házhoz szállítunk kóser sajtot, túrót, vaját, felvágottakat, főzelékeket, tojást és gyümölcsöt. Az utazóközönség minden igényét kielégítjük. Mindennap friss tejes tésztaik. Telefon. „Boeéga Postei”. (A baia-marei rabbi hechsere.) Gelbstein.

— MEGJELENT A ZSIDÓ NAPTAR. Az Ar-deali és Bimati Orsz. Izz. Iroda ezéven is ki-adta immár 3-ik Zsidó Naptárt dr. Löwy Ferenc főrabbi és Lax A. Salvaori kultúrkör szerkesztésé-ben. A hivatalos és napári részen kívül sok ko-moly, értékes dolgozat van benne. Dr. Adorján Armin, dr. Löwy Ferenc, dr. Singer Jakab, dr. Drechsler Miksa, dr. Fischer József, dr. Weinber-ger Mózes, dr. Nébel Abraham, dr. Löwy Miklós, Schönfeld Jenő, dr. Czitrom Lázár, dr. Lenke-Emánuel, dr. Stern Mór, dr. Keeskenéti Andor, Közli a Naptár dr. Adorján Armin igen érdekes visszaemlékezései dr. Keeskenéti Lipótról, mel-lyet a Keeskenéti-album is hozott és intím em-lékeket az elhalt Keeskenéti főrabbról, fia, dr. Keeskenéti Andor tollából. Ezenkívül ismerteti az oradeai zsidó aggokhozát, melyet most 15 éve alapítottak a timisorai, elaji és lugosi zsidó zeneegyesületekkel, a salonta (és cluj) templom ju-bileumokat Rendkívül sok szép kép díszíti a naptárt, így a Keeskenéti síremlék, a carauszebi löstök síremléke, a timisorai, oradeai, brasovi, rovinski templomok. Az értékes és tartalmas naptár, mely 140 oldal, 40 leíret kapható az oradeai Izz. hitközség irodájában.

— Kongresszust fognak tartani a rasz-szizmus és antiszemizmus ellen. (Páris.) A fajgyűlölet és antiszemizmus elleni nem-zetközi kongresszus előkészítő bizottsága szeptemberre hívja össze a kongresszust. A kongresszuson az ő és újvilágnak számos liberális érzelmi személyisége vesz majd részt. Számos ismert vezetőpolitikus és is-mert író jelentette be részvételt és még egyházi férfiak is hajlandóknak mutatko-ztak mindenben támogatni a mozgalmat. Amerikából például bejelentette részvételét La Guardia, New-York városának polgár-mestere. Az előkészületek nagyarányúak és az előjelek szerint nagyjelentőségű de-monstráció lesz Párisban. A nemzeti szocia-lista sajtó már megkezdte a kampányt elle-ne. Attól félnek a németek, hogy rendkívül befolyásos egyházi körök állanak a mozgalom mögött. Lehetséges, hogy a kongresszus végül egy katolikus-zsidó lapjórület elleni összefogást fog eredményezni.

— Heves vértagfájdalmakat, hágyadt-ságot, főfájást és kábultást, mely nálam erősebb megbülésnél rendszeresen jelentke-zik, évek óta állandó jó eredménnyel gyó-gyítja az azonnal alkalmazott Togal-tab-letta.

Budapestre utazók figyelmébe! Orth. kóser penzió Budapest közpon-tjában, Andrássy-ut 43. szám. Modern ké-nyelmű berendezéssel ragyogó tiszta szobák, folyóvízzel. Kivántra diéta konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos: Friedman Józsefné Kármel-panzio (Andrássy-ut 43) Telefon: 12-89-67. (Vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

Beograd. — Királyi dekrétummal a legfelsőbb bírói tanácsba kinevezték Avram Russo-t, aki így a jugoszláviai legfőbb bíróság zsidó tagja lett. Ez az első eset, hogy erre a tisztségre zsidót nevezzenek ki.

New-York. — Az amerikai cionista szervezet adminisztrációs bizottságának elnökét, Morris Rottenberg-et, tízevi időtartamra város-bíróvá nevezték ki.

Portland. — A napokban elhunyt 63 éves korában Julius Meier, aki 1931-től 35-ig Oregon állam kormányzója volt. Ügyvédi praxist is folytató és számos zsidó jótékonyági akcióban tevékeny részt vett.

Algír. — Néhány nappal ezelőtt elhunyt Algír grand-rabbija, Samuel Seror, 74 éves korában. Hatalmas tömeg vett részt a temetésén.

Amsterdam. — Hatósági engedéllyel uccai gyűjtést rendeztek a Rüdelsheim alapítvány vezetői, akik a Hliverum-ban gyengecímű zsidó szervezetek számára tartanak fenn egy mintaintézményt. A gyűjtők százaik járták be az utcákat, és gomblyukba tűzhető virágokat árusítottak, amelyek a közönség körében nagy kedveltségnek örvendtek.

Róma. — Az itteni hitközség vezetői prof. David Prato grand-rabbi vezetésével meglátogatták az ujjonnan alakult perugiai hitközséget. A zsinagógában Dr. Friedman rabbi üdvözölte a ferabbit és a megjelent korifeusokat.

Washington. — Nagy felütést keltett az Egyesült Államok területén, hogy Herbert Lehman, New-York állam kormányzója, most szembe helyezkedett Roosevelt-el, akit eddig minden erővel támogatott. A legfelsőbb bíróság reorganizációjával kapcsolatosan jelentette ki, hogy helytelenül a tervet, mert ez veszedelmes precedenst képezhet, amely később rosszindulatú kormányok kezében veszedelmes fegyver lehet. Lehman kormányzó legutóbb nem akarta vállalni a kormányzó megbízást, azonban Roosevelt határozott kívánására mégis ellátta. Akkoriban zsidó kiváltságok miatt vonakodott, mert mint annak idején mondotta, nem akarja a demokráta pártot "szélesíteni". Azonban Roosevelt határozott kívánásának eleget tett, most azonban ebben az egy kérdésben szembe fordult az elnökkel.

Szofia. — A bolgár zsidók központi konzisztórium emlékiratát nyújtott át Krasnovszky helyettes miniszternek, amely a Várnában történt bombamerényleteket ismerteti, amelyeket a zsidók háza inn követtek el. A miniszter azt válaszolta, hogy a rendőrség minden erejével azon lesz, hogy az Alhava-Achim bank elleni merénylet tetteseit kinyomozza. A kormány nem tűri majd, hogy bizonyos szervezetek a lakosságot egymás ellen uszítsák.

London. — A híres angol dirigens, Dr Malcolm Sargent, aki vezényelte a koronázási ünnepségeken, a palesztinai szimfonikus koncertet, kielentette a Palestine-Anglo Club fogadóestélyén, hogy elonyosnak talán, ha ünnepi zeneestélyeket rendeznének Palesztinában, melyre az egész világból elmennek mindazok, akiket az érdekel és ezáltal Palesztina idegenforgalma erősödne. — Az United Synagogue, Sir Robert Waley Cohen-nek átnyújtotta, mint alelnöknek azt a tiszteletdíjat, amelyet a Londonban élő Josef Oppenheimer-ler festettek meg. Racizinsky gróf, aki a lengyel köztársaság angolországi nagykövete, Dr. Weizmann fogadta és hosszasan tárgyalt vele a palesztinai felzárkóztatási tervvel kapcsolatban.

Páris. — Justin Godard szenátor, volt miniszter, aki elnöke a Comité France-Palestine-nek, nyilatkozott a királyi bizottság jelentésével kapcsolatban és az ellen számos súlyos kifogást emelt. Kétségtelen — Godard szerint is — hogy Anglia a mandátum szellemét ellen cselekedett, mert vagy fel kellett volna adni a mandátumot, vagy annak szellemében dolgozni. — A mult hónap végén a francia rabbiak országos értekezletét tartott, amelyen elhatározták, hogy egy harminctagú bizottságra bízzák a nevelésügyi meg- szervezését.

Vilna. Az itt megjelenő "Szlomo" című lapban Studnicky konzervatív politikai cikket írt, amelyben felhívja Lengyelországot, Magyarországot és Romániát, hogy mint a zsidó kivándorlási kérdésben legjobban érdekelt államok tiltkozzanak a felzárkóztatási terv ellen. Studnicky szerint egy ilyen tiltakozás, hatással volna az Egyesült Államok politikájára is és az egész világra zsidósága támogatná. Azt kéri cikke végén, hogy a mandátumot a lengyelek kapják meg.

— Az előzsinai négy hatalom szerződése. — London. A török sajtó hosszan foglalkozik a török-irani, iraki és afgán szerződéssel, amelyet most ünnepélyesen aláírtak. Kemal Atatürk, a török köztársaság elnöke távirafüggetlenül üdvözölte a többi államok vezetőit, az aláírás alkalmából. A négy ázsiai hatalom első ténykedése volt, hogy beadványt intéztek a népszövetséghez, amelyben kéri a török államnak a népszövetségi tanácsban egy állandó tagság megadását. Dr. Aras Rüzsi külügyminiszter jelenleg Bagdadban és Teheránban tartózkodik. Irak legközelebb három millió font kölcsönt akar felvenni Londonban. Az iraki nacionalisták félnék, hogy ezáltal függő helyzetbe kerülnek az angol birodalommal, a kormány ezzel szemben megnyugtató nyilatkozatokat tett. Saudjának és más államnak bekapcsolódása még nem végleges, a négyhatalmi szövetséghez. Irakkal Angliához való viszonya a palesztinai kérdésben is nagyfontosságú.

— ARADON, ha jól és olcsón akar étezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Píta Avram Jancu 11.

— EGY TIMISOARAI PENZIÓS KÁLVÁRIAJA A BANSÁGI HITLERIZMUS MIATT. (Timisoara.) Evekkel ezelőtt két timisoarai urilány, Oppenheim nővérek, elhatározták, hogy tekintettel a nagy idegenforgalomra, egy nívós penziót nyitnának. Az üzlet be is vált, a Banater Bankverein hatalmas palotájának ötödik emeletén. Husz szobából áll a penzió, amelyet „Central” penzió név alatt ismernek és szerettek az utazóközönség körében. Most, hogy szerződésük lejárván volt, a bank sváb-hiliterista vezetői kijelentették, hogy tovább semmilyen körülmények között nem hosszabbítják meg a szerződést. Ennek eredményeképpen kénytelenek voltak potom áron a penzió berendezését elkötövevényelni. Kényszerhelyzetükben a tulajdonosok nem tehettek egyebet, minthogy eladták egy németnek az egész berendezést és azóta a horogkereszti jégváltóják tovább az üzemet. Tekintettel arra, hogy mostanig sok zsidó vendége volt a penzióknak, valószínű, hogy az eddigi törzsvendégek elkerülik a jövőben azt a panziót, amely zsidó existenciájuk romjain akar üzletet csinálni zsidó támogatással.

— GYERMEKTELEN, előmádkozó méiszó, szerény fizetéssel azonnalra állást keres. Cim a kiadóban.

— Az orvosi fakultás épületeit tovább építik. — Jeruzsálem. — A Scopus hegyen megkezdtek a második épületkomplexum emelését, amely az orvosi fakultás további kiépítéséhez szükséges. A négyemeletes épület költségei 30.000 fontot tesznek ki, melyből 23.000 fontot az amerikai orvosok adományoztak, míg 7000 fontot az egyetem ad. Ez az épület, továbbképzés céljait fogja szolgálni, laboratóriumok a higiénia, bakteriologia, hormonokutatás és orvosi kémia részére. Különösen a tropikus és szubtrópusi betegségeket fogják tanulmányozni és praktizáló orvosoknak módjukban lesz tovább képezni magukat, azokon a területeken, amelyekben szakorvosokká képeztezték magukat.

Advertisement for Berkovitsné (Oradea) orth. kóser étterme (a baia-marei rabbi hechsere) in Bucharest. Includes address: Sfr. Lipscilorilor, Telefon 111111, and a small portrait of a man.

WEIZMAN ES LORD PEEL...

Amikor Weizman Peel-nél panaszkodott, hogy túl kicsi az új zsidó ország, akkor a lord, aki jól ismeri a Bibliát és a szent iratokat, hitakozott a Pirké Ovajsz-ban egy passzusra, amely így szól:

— Marbe nechoszim, marbe dagó... ami lefordítva azt jelenti, „sok bírtok, sok gondjal jár”,... miért legyen hát oly sok gondja a zsidóknak?..

MARADJON ES SZAKADJON...

Amikor lord Peel találkozott Weizmannal és közölte vele grandiózus tervét a felzárkóztatás vonatkozásában, megkérdezte Weizmant, hogy miért nem gratulál ehhez? Mire Weizman kijelentette, hogy bizony ő gratulál és a következőket mondta:

— A gazdája maradjon — a terevet szakadjon...

EGY TROCKYSTA ELMÉLKEDÉSEI...

Az egyetlen trockysta, aki a végén életbe fog maradni, az maga Trocky lesz...

... az nem kérdés, hogy az orosz északarkti expedíció tagjai hogyan élnek az Északi Sarkon, inkább nehezebb kérdés, hogyan élnek benn Oroszországban?

... egy mai diktátor alapvető elve a következő kell legyen: — Egy: mindenki ellen!

Tiflisben kitört egy új oulkan. Ez az egyetlen ellenforradalmár, amely még ki mer törni, anélkül, hogy félné Stalin bosszújától...

Nem értem, hogy miért neheztelnek Stalinra? Hiszen az új alkotmányban mindenkinek jogot adott!

— Igen, jogot ahoz, hogy — szavazhatnak Stalinra...

MI EGY MAI PARLAMENTER LEGFOBB FELADATA?

— Egy mai parlamenti képviselő legfőbb feladata, hogy tudjon hallgatni... és még azt is el kell hallgatnia... hogy miért hallgat...

MIERT NAGYOBB EMBER HITLER, MINT HOOVER, A VOLT AMERIKAI ELNÖK?

Hoover leakarta szokatlanul az amerikaiakat az ivásról — nem sikerült neki. Viszont Hitler le akarta szokatlanul a németeket az evésről — és sikerült neki...

NEKI TOVÁBB KELL JARNI...

Egy orvos látja, hogy női páciense még azután is feljár a rendelésébe, miután a kezelésnek vége. Vegül megkérdi a páciens utól az asszonyt, hogy miért jár még hozzá?

— Ne vegye rosszszíven Doktor ur, de amíg jártam Önözhöz, elkezdtem egy új heverő folyóiratban egy regényt olvasni és most mindig feljőök a folyóiratokat tovább olvasni. Nem kívánhatja a Doktor ur, hogy most, amikor a legérdekesebb — félbehagyjam?

EGY GAZDAG ÖZVEGY ELMÉLKEDÉSE...

Egy fiatal és gazdag özvegynek sok kérője van. Az egyik közülök egy este az asszonynak sára könyörgött, hogy legyen a felesége... mire az asszony így morfondírozott magában:

— Egyet szeretnék tudni biztosan. Hogy vajon ez az ember, fulig szerelmes, vagy fulig eladósodott?...

OLYAN HÜLYE...

Egy hölgy mondja, az időtának kinéző kol-dusnak. — Nekem úgy tetszik, mintha maga dolgozni is tudna. Nem asszonyom, nem vagyok olyan hülye, ahogy kinéz, hogy meg dolgozzam is...

MIVEL NINCSENEK A KLAL CIONISTAI MEGELEGEDVE?

Legújabb jelentések szerint, a lengyelországi általános cionisták nincsennek megelégedve a felzárkóztatással...

Már mint a világgkongresszusi mandátumok felosztásáról... TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

NEPUNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor ZSIDÓ HETILAP Felelős szerkesztő: Leltner Zoltán

Az előjelek szerint

A zürichi történelmi ülésen az önálló zsidó állam hívei győznek

Weizmann drámai erejű beszédében az „Igen” mellett tört lándzsát — Ussiskin a „vasember” a nagy ellenfél — Rav Meir Berlin a 85 fős Mizrachí delegáció élén a felzárkóztatás ellen beszélt — Zárt üléseken folyik a hatalmas vita

Mikor jelen sorok íródnak, a zürichi jelentések alapján, még javában folynak a cionista világgkongresszus tanácskozásai. A sulypont az első napok eseményein volt. Ha egészen röviden akarjuk vázolni a kongresszus lényegét, akkor a következőkben lejezhetjük ki a legpregnansabbban.

Akarja e a zsidó nép, hogy önálló állami életet éljen, vagy pedig bizonytalanságba maradjon, az arab tenger közepette? Nem könnyű a válasz, azért, mert hiszen rettentő kicsiny területre szorítkozna ez az állam; lét, amelynek közigazgatási, stratégiai és más szempontokból is nagy hátrányai vannak. Az angol közvélemény az önállóság mellett van. A világ többi hatalmai is szívesen beletegyeznék ebbe a megoldásba. Maga a zsidóság többsége is. Csakhogy az a természetes és érthető kikötése volna, hogy olyan alakulat legyen, amely ne hordja magában a pusztulás csíráit, már megalakulása pillanatában.

A kongresszus, akármeddig tanácskozik és bármennyi vélemény is hangozzék el a zürichi Tonhallásban, egyetlen egy pont körül folyik a lényeges vita: Igent mondani, vagy nem-eit?

Weizman dr. a világszervezet elnöke, a jelenkor legzseniálisabb és legbefolyosabb zsidó diplomátája, elmondotta nagyhatalmú és megrázó erejű beszédében, hogy minden meggondolás és minden előre látott hiba dacára kénytelen, a helyzet alapos mérlegelése után kimondani, hogy IGEN! A cionista világgkongresszus ennek az igentnek és az Ussiskin által vezetett „neinsager”-ek ellenvéleményén kulminál.

Igent! — mondotta Weizman és alanni ragyogó és kortörténeti dokumentumot képező beszédében meg is indokolta ezt a félve és remegéssel között kimondott szónak értelmét. Igent kell mondani — meri nincsen más kiút, ebben a súlyos dilemmában. Igent kell mondani, mert ezt az igent, kikényszerítik a zsidóságból és legfőképpen azért, mert ha „nem”-et mondunk, azért senki sem vállalhatja jó szívvel a felelősséget, ama két millió zsidó fiatal előtt, akik utolsó mentevárúknak tekintik a zsidó Palesztinát. Igent kell mondani, — ez az érzése a legtöbb zsidónak.

Bár a „nem”-et hangoztatók, lény a 85 fős Mizrachí delegáció, meg a többiek is valamennyien, szívük meggyőződését követve vannak ellene a tervnek. De a kongresszus hangulata, talán fogcsikorgatva, de mégis kimondja majd az igent. Mi lesz azután? — merül fel a rendkívül súlyos probléma. Ha már igent mondunk, kezdődik a legnehezebb felelet. Az alku a brittelkel, alku az arabokkal, alku az egész világgal, amelynek az volna a célja, hogy ez az új önálló zsidó Palesztina vegye fel, itassa fel a keleti és közép-európai országok zsidó „leleslegét”. Azokat a százezreket, akiket kizsároltak mindenünnen, főleg a zsidó ifjúságot, akik nem skarnak üldözöttek, megvetettek lenni, akik előtt a létfontartás lehetőségének kepi mindinkább bezárulnak.

A kongresszus még tanácskozik. De a leglényege, már itt áll előttünk tisztán és érthetően. Igent fogunk mondani, mert ez a történelmi determináció, igent fogunk mondani, mert adott körülmények között mást nem is mondhatnánk.

Adjon az Eg élet erőt és kitarítást, hogy ez a történelmi pillanathon kimondott szó, tartalommal telítődjék az ízők folyamán, olyannak, amilyen az a sokat üldözött, fáradt és mégis tettekre kész szerencsétlen zsidó nép valóban megérdemel.

A kongresszus üléséről

Kiket üdvözölt Weizman a megnyitó beszéde előtt? Mindenekelőtt Dr. O. Pfister-t, aki a zürichi kanton elnöke és a svájci szövetségi állam megbízásából üdvözölte a kongresszust. Utána üdvözölte Dr. Klüti-t, Zürich városának polgármesterét, utána a brit követség megbízottját Mr. Allan-t, utána a következő konzultusok megbízottjait: Belgium, Bolívia, Costa-Rica, Dánia, Franciaország, Guatemala, Nagybritánia, Jugoszlávia, Litvánia, Monaco, Hollandia, Norvégia, Paraguay, Lengyelország, Svédország, Csehszlovákia, Egyesült Államok és végül Tel Aviv svájci konzulját. Majd felolvasta Omsby Gore gyarmatügyi miniszternek Genfből hozzántézett leve-

lét, üdvözölte Mrs. Dugdale-t, aki Balfour lord unokahuga, aki rendkívül sokat dolgozik a zsidóság érdekében és utóljára Lord Melchet-t, a delegátusok Benjáminját, aki most először jelenik meg a kongresszuson és méltó nagynevű atyjához, akinek nyomdokain halad. A megnyitó beszéde inkább retorikai munka volt, amely diplomáciai formába öntötte mindazt, amit elmondani akart — a diplomáciai kar előtt és ami elmondható egy hivatalos megnyitón.

WEIZMANN NAGYJELENTŐSÉGŰ BESZÉDE.

Szerdán délelőtti kezdődött az igazi munka. És Dr. Weizmann professor, a Jewish Agency elnöke elmondotta ezután alantitokban kivonatoltat adott rendkívül jelentőségi hatalmas beszédét, amely néhol profétai magasságokban emelkedett, másutt pedig egy angol diplomata simasága áradt ki belőle. Főitötte pedig egy felelőssége tudatában levő, nagy zsidó agyának és mélyen érő zsidó szívnek megdöbbenően ösztöne önállomása és vívódása, a legfontosabb kérdés körül: elfogadnia-e a királyi bizottságnak és egyuttal az angol kormánynak ajánlatát, az önálló zsidó államra vonatkozólag, igen, vagy nem?

AZ EXPOZE.

Azzal kezdte, hogy nehéz dolog átfogó képet adni a jelenlegi politikai helyzetről. Emlekezett az 1929. évi arab támadásra, amelyet követett a Simpson jelentés és 1930-ban a Fehér könyv. A Simpson jelentés sokat értett ügyünknek, mert azt hangoztatta, hogy nincs több fölvásárolható föld Palesztinában. A Fehér könyv mélyen sértő volt, úgy formájában, mint hangjában. A cionista szervezet akkori elnöke nem talált más megoldást, minthogy lemondott és szolidárisak voltak vele olyan egyéniségek is, mint Felix Warburg és boldogemlékeztető lord Melchett. De az angol közvélemény is elégedetlenkedett és ennek következménye volt a Macdonald levél, amely sok tekintetben jóvá tette a Fehér-könyv bűnét.

Utána elmondotta, hogy ezután a bevándorlás új erőt kapott, új kolóniák keletkeztek. 1935-ben már 70.000 bevándorló volt. Ekkor nem ő volt a szervezet elnöke — mondotta Weizman, — mert nekí az a sorsa, hogy csak válságos időkben állhat az élen. Mikor átvette az elnökséget, koalíció vette át a vezetést, amely mindenkor hasznos és jó munkát végzett.

Következett a Legislative Council terve,